

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Begrebet eksklusive økonomiske zoner er udviklet gradvist siden 2. verdenskrig, oprindeligt primært som fiskerizoner, hvorved en række kyststater ensidigt forbeholdt sig eksklusive udnyttelsesrettigheder på havet ud til en afstand fra land af 200 sømil. Disse krav mødtes imidlertid med indsigelser, navnlig fra stater, der traditionelt havde drevet fiskeri i de pågældende områder, og blev først efterhånden almindeligt anerkendt i folkeretten. I FN's Havretskonvention af 1982 bekræftes kyststaternes ret til at oprette eksklusive økonomiske zoner.

Ved Genève-Konventionen fra 1958 om den Kontinentale Sokkel havde man allerede givet kyststaten eksklusive rettigheder til udforskning og udnyttelse af kontinentalsoklen. Disse rettigheder udgør tilsammen med de efterhånden i den almindelige folkeretlige praksis accepterede 200 sømils fiskerizoner hovedindholdet af den eksklusive økonomiske zone, som det kom til at indgå i FN's Havretskonvention af 1982. Konventionen definerer begrebet og fastlægger kyststaternes og andre staters rettigheder og forpligtelser i zonen. Ved oprettelsen af en eksklusiv økonomisk zone får kyststaterne ud over de allerede gældende rettigheder på kontinentalsoklen og fiskeriterritoriet nye rettigheder til udnyttelse af naturlige ressourcer i havet og det overliggende luftrum. Herudover opnår kyststaten nye jurisdiktionsbeføjelser især på miljøområdet. Omfanget af kyststatens jurisdiktion i den eksklusive økonomiske zone er dog mindre end, hvad der gælder for kyststatens søterritorium. Dette skyldes ønsket om i videst muligt omfang at opretholde det traditionelle princip om havnes frihed. Alle stater har således i zonen ret til fri sejlads, overflyvning og anden international retmæssig anvendelse svarende til, hvad der folkeretligt er gældende for det åbne hav.

I den almindelige folkeret anerkendes i dag oprettelsen af økonomiske zoner uafhængigt af Havretskonventionen, hvis det sker inden for de rammer, der er fastlagt i konventionen. Hovedreglerne for zonen er derfor gældende uafhængigt af, om en stat er part i konventionen eller ej. Det antages, at kyststa-

ten for lovligt at kunne hævde sine rettigheder i zonen først må proklamere oprettelsen af den økonomiske zone og specificere dens bredde. Der eksisterer en vis variation i staternes praksis med hensyn til udøvelsen af rettigheder og jurisdiktion i zonen.

For Danmarks vedkommende udvidedes fiskeriterritoriet til 200 sømil i 1977. I medfør af Genèvekonventionen af 1958 om den kontinentale sokkel havde Danmark allerede retten til udforskning og udnyttelse af kontinentalsoklen.

2. De muligheder, som eksklusive økonomiske zoner åbner for at beskytte havmiljøet førte til, at spørgsmålet om oprettelse af sådanne zoner på hollandsk initiativ blev taget op i forbindelse med den 3. Nordsøkonference i Haag i 1990.

Nordsøstaternes miljøministre vedtog på denne baggrund en erklæring om, at Nordsøstaterne ville samarbejde om at øge kyststaternes jurisdiktion bl.a. gennem oprettelse af eksklusive økonomiske zoner i de områder af Nordsøen, hvor sådanne ikke eksisterer.

Blandt Nordsøstaterne har Norge, Sverige, Frankrig og Tyskland oprettet eksklusive økonomiske zoner. Holland og Belgien er i gang med oprettelsen.

3. Et af hovedformålene med lovforslaget om at oprette eksklusive økonomiske zoner er et ønske om en bedre og mere effektiv håndhævelse af internationale regler til beskyttelse af havmiljøet uden for dansk søterritorium i overensstemmelse med sigtet med Nordsøsamarbejdet. Som nævnt ovenfor har Danmark allerede rettigheder med hensyn til fiskeri og aktiviteter på kontinentalsoklen.

Danmark har i dag kun begrænsede muligheder for at udøve jurisdiktion over for udenlandske skibe uden for dansk søterritorium. Gældende internationale konventioner giver kun mulighed for indgriben i tilfælde af olieforureningsulykker og forurening med andre stoffer end olie i meget specifikke og akutte situationer.

I en eksklusiv økonomisk zone kan kyststaten i væsentligt videre omfang håndhæve miljøbeskyttelsesregler, som er i overensstemmelse med internatio-